

ΚΕΙΜΕΝΟ 11

Όταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίνωνται περὶ ὧν Φίλιππος πράττει καὶ βιάζεται παρά τήν εἰρήνην, αἰεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὀρῶ φαινόμενους καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας αἰεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου, γιγνόμενον δ' οὐδέν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν δεόντων οὐδ' ὧν ἔνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἄξιον· ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει, ὥσθ' ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξελέγχη Φίλιππον καὶ τήν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα καὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν ἐπιβουλεύοντα, τοσοῦτῳ τό τί χρῆ ποιεῖν συμβουλεῦσαι χαλεπώτερον. Αἴτιον δέ τούτων, ὅτι πάντας τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξειςιν, οὐχὶ λόγοι δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων μὲν ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, τήν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες, οἷα δέ ποιεῖ, ὡς δεινὰ καὶ χαλεπὰ καὶ τοιαῦτα διεξερχόμεθα· ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἅμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε, ὡς δέ κωλύσαιτ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτ', ἐφ' ὧν ἔστι νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε.

Δημοσθένης Β' Κατὰ Φίλιππον (1-3)

→ **άνδρες**: κλητική πληθυντικού, αρσενικού γένους, του ουσιαστικού της γ' κλίσης: **ὁ ἀνήρ** (= *άνδρας*)

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομ.	ὁ	ἀνήρ	οἱ	ἄνδρες
Γεν.	τοῦ	ἀνδρός	τῶν	ἀνδρῶν
Δοτ.	τῷ	ἀνδρί	τοῖς	ἀνδράσι(v)
Αιτ.	τόν	ἄνδρα	τούς	ἄνδρας
Κλητ.	ὦ	ἄνερ	ὦ	ἄνδρες

παρατήρηση

Από τα **συγκοπτόμενα υγρόληκτα της γ' κλίσης**:

α) τα ονόματα: ὁ **πατήρ**, ἡ **μήτηρ**, ἡ **θυγάτηρ** και ἡ **γαστήρ** συγκόπτουν, δηλαδή **χάνουν το ε** του θέματος στη γενική και **δοτική του ενικού** και στη **δοτική πληθυντικού**: [γεν. ενικού: τοῦ πατρός, τῆς μητρός, τῆς θυγατρός, τῆς γαστρός/ **δοτική ενικού**: τῷ πατρί, τῇ μητρί, τῇ θυγατρί, τῇ γαστρί/ **δοτική πληθυντικού**: τοῖς πατράσι (v), ταῖς μητράσι (v), ταῖς θυγατράσι (v), ταῖς γαστράσι (v)]

β) τα ονόματα: ὁ **πατήρ**, ἡ **μήτηρ**, ἡ **θυγάτηρ** και ἡ **γαστήρ** στη γενική και **δοτική** του ενικού τονίζονται στη **λήγουσα**: [τοῦ πατρός, τῆς μητρός, τῆς θυγατρός, τῆς γαστρός / τῷ πατρί, τῇ μητρί, τῇ θυγατρί, τῇ γαστρί]

γ) τα **συγκοπτόμενα ονόματα** σχηματίζουν την κλητική του ενικού ὅμοια με το αδύναμο θέμα και τονίζονται σ' αυτήν επάνω στην αρχική συλλαβή: [ὦ πάτερ, ὦ θύγατερ, ὦ Δήμητερ, ὦ ἄνερ, ὦ μητερ]

Εξάιρεση: μόνο το ὄνομα ἡ **γαστήρ** (= κοιλιά) σχηματίζει την κλητική ὅμοια με την ονομαστική: ὦ γαστήρ

δ) στη δοτική του πληθυντικού ανάμεσα από το συγκομμένο θέμα και την κατάληξη, για να διευκολυνθεί η προφορά, παίρνουν ἕνα βραχύχρονο **α** που τονίζεται στην **παραλήγουσα**: [τοῖς πατράσι(v), ταῖς μητράσι(v), ταῖς θυγατράσι(v), τοῖς ἀνδράσι(v), ταῖς γαστράσι(v)]

→ **γίνονται**: γ' πληθυντικό πρόσωπο, υποτακτικής ενεστώτα, μέσης φωνής, του ρήματος:

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	γίνομαι
Παρ.	ἐγινόμεν
Μέλ.	γενήσομαι
Αόρ.	ἐγενόμην (β')
Παρακ.	γέγονα & γεγένημαι
Υπερ.	ἐγεγόνειν & ἐγεγενήμην

→ **ὄν**: γενική πληθυντικού, γένους ουδέτερου, της αναφορικής αντωνυμίας: **ὄς, ἧ, ὄ** (= *οποῖος, -α, -ο*).

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	ὄς	ἧ	ὄ
Γεν.	οῦ	ἧς	οὔ
Δοτ.	ῶ	ἧ	ῶ
Αιτ.	ὄν	ἧν	ὄ
Κλητ.	-	-	-

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	οἶ	αἶ	ᾶ
Γεν.	ῶν	ῶν	ῶν
Δοτ.	οῖς	αῖς	οῖς
Αιτ.	οῦς	ᾶς	ᾶ
Κλητ.	-	-	-

↳ **βιάζεται**: γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα, μέσης φωνής, του ρήματος: **βιάζομαι** (=εξαναγκάζομαι)

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	βιάζομαι
Παρ.	ἐβιαζόμην
Μέλ.	βιάσομαι
Αόρ.	ἐβιασάμην/ἐβιάσθην (παθ. α')
Παρακ.	βεβίασμαι
Υπερ.	—

↳ **δικαίους**: αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του δευτερόκλιτου (τριγενούς και τρικατάληκτου) επιθέτου: **ὁ δίκαιος, ἡ δικαία, τό δίκαιον**

	Ενικός αριθμός					
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Όνομ.	ὁ	δίκαιος	ἡ	δικαία	τό	δίκαιον
Γεν.	τοῦ	δικαίου	τῆς	δικαίας	τοῦ	δικαίου
Δοτ.	τῷ	δικαίῳ	τῇ	δικαίᾳ	τῷ	δικαίῳ
Αιτ.	τόν	δίκαιον	τήν	δικαίαν	τό	δίκαιον
Κλητ.	(ὦ)	δίκαιε	(ὦ)	δικαία	(ὦ)	δίκαιον

	Πληθυντικός αριθμός					
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Όνομ.	οἱ	δίκαιοι	αἱ	δικαίαι	τά	δίκαια
Γεν.	τῶν	δικαίων	τῶν	δικαίων	τῶν	δικαίων
Δοτ.	τοῖς	δικαίοις	ταῖς	δικαίαις	τοῖς	δικαίοις
Αιτ.	τούς	δικαίους	τάς	δικαίας	τά	δίκαια
Κλητ.	(ὦ)	δίκαιοι	(ὦ)	δικαίαι	(ὦ)	δίκαια

Παραθετικά του επιθέτου		
Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
δίκαιος, δικαία, δίκαιον	δικαιότερος, δικαιότερα, δικαιότερον	δικαιότατος, δικαιοτάτη, δικαιότατον

Όταν η παραλήγουσα των επιθέτων είναι **μακρόχρονη**, στα παραθετικά των επιθέτων το **-ο-** της κατάληξης παραμένει, όταν όμως είναι βραχύχρονη τρέπεται σε **-ω-**: [δίκαιος(-**αι**- μακρό, διατηρείται το **-ο-** π.χ.δικαιότερος) / σοφός(-**ο**-βραχύ,τρέπεται σε **-ω-** π.χ.σοφώτερος)]

προσοχή

Το θηλυκό των δευτερόκλιτων τρικατάληκτων επιθέτων σε **-ος**:

1α. λήγει σε **-η**, αν πριν από την κατάληξη **-ος** του αρσενικού υπάρχει **σύμφωνο εκτός** από το **ρ**: π.χ. *ὁ ἠθικός, ἡ ἠθική, τό ἠθικόν*.

β. λήγει σε **-α**, αν πριν από την κατάληξη **-ος** του αρσενικού, υπάρχει **φωνήεν** ή **ρ**: π.χ. *ὁ ἀνδρεῖος, ἡ ἀνδρεία, τό ἀνδρεῖον/ ὁ μικρός, ἡ μικρά, τό μικρόν*

2. Σε όλες τις πτώσεις του πληθυντικού τονίζεται όπου και όπως τονίζεται το αρσενικό: π.χ. οἱ δίκαιοι, τῶν δικαίων/ αἱ δίκαιαι, τῶν δικαίων κ.ο.κ.

→ **ἡμῶν**: γενική πληθυντικού, α' προσώπου της προσωπικής αντωνυμίας: ἐγώ, σύ,- (οὔ).

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	α' πρόσωπο	β' πρόσωπο	γ' πρόσωπο
<i>Ον.</i>	ἐγώ	σύ	-
<i>Γεν.</i>	ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὔ)
<i>Δοτ.</i>	ἐμοί, μοι	σοί, σοι	οἱ
<i>Αιτ.</i>	ἐμέ, με	σέ, σε	(ἐ)
<i>Κλητ.</i>	-	-	-

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	α' πρόσωπο	β' πρόσωπο	γ' πρόσωπο
<i>Ον.</i>	ἡμεῖς	ὑμεῖς	(σφεῖς)
<i>Γεν.</i>	ἡμῶν	ὑμῶν	(σφῶν)
<i>Δοτ.</i>	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι (ν)
<i>Αιτ.</i>	ἡμᾶς	ὑμᾶς	(σφᾶς)
<i>Κλητ.</i>	-	-	-

→ **ὄρῳ**: α' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του συνηρημένου ρήματος: ὄράω, -ῶ (= βλέπω)

Αρχικοί χρόνοι	
<i>Εν.</i>	ὄρῳ
<i>Παρ.</i>	ἐώραν
<i>Μέλ.</i>	ὄψομαι
<i>Αόρ.</i>	εἶδον (β')
<i>Παρακ.</i>	ἐό(ῶ)ρακα & ὄπωπα
<i>Υπερ.</i>	ἐωράκειν & ἐορακῶς ἦν & ὀπώπειν

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ὄρῳ	ὄρῳ	ὄρῶμι/ὄρῶην	—	ὄρᾶν
ὄρῶς	ὄρῶς	ὄρῶς/ὄρῶης	ὄρα	Μετοχή ὄρῶν ὄρῶσα ὄρῶν
ὄρᾶ	ὄρᾶ	ὄρῶ/ὄρῶη	ὄράτω	
ὄρῶμεν	ὄρῶμεν	ὄρῶμεν	—	
ὄρᾶτε	ὄρᾶτε	ὄρῶτε	ὄρᾶτε	
ὄρῶσι (ν)	ὄρῶσι (ν)	ὄρῶεν	ὄρώντων & ὄράτωσαν	

Ομορριζες λέξεις: ὄραση, ὄραμα, ορατός, ἀόρατος, ὄψη, οπή, οπτασία, οφθαλμός, αυτόπτης, οραματίζομαι, οραματισμός, εἶδος, ἰδέα, εἶδωλο.

↳ **φαινομένους:** μετοχή ενεστώτα, μέσης φωνής, αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του ρήματος: φαίνομαι

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	φαίνομαι
Παρ.	ἐφαινόμην
Μέλ.	φانوῦμαι - φανθήσομαι (παθ. α') – φανήσομαι (παθ. β')
Αόρ.	ἐφηνάμην - ἐφάνθην (παθ. α') ἐφάνην (παθ. β')
Παρακ.	πέφασμαι & πέφηναι
Υπερ.	ἐπεφάσμην & ἐπεφήνειν

Κατά τον ίδιο τρόπο κλίνονται ο Παρακείμενος και ο Υπερσυντέλικος των ενρινολήκτων ρημάτων με χαρακτήρα ν, όταν όμως το ν βρίσκεται μπροστά από το μ των καταλήξεων άλλοτε αφομοιώνεται και γίνεται μ και άλλοτε τρέπεται σε σ: ὀξύνομαι → ὠξύνμαι-ὠξυμμαι/φαίνομαι → πέφανμαι-πέφασμαι

ΚΛΙΣΗ

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ							
Οριστική	Υποτακτική			Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	
πέφασμαι	πεφασμένος-η-ον	ᾧ	οἷ	πεφασμένος-η-ον	εἶην	-	πεφάνθαι
πέφανσαι	" " "	ᾗς	οἷς	" " "	εἶης	πέφανσο	Μετοχή
πέφανται	" " "	ᾗ	οἷ	" " "	εἶη	πεφάνθω	πεφασμένος
πεφάσμεθα	πεφασμένοι -αι -α	ᾧμεν	οἷμεν	πεφασμένοι -αι -α	εἶημεν (εἶμεν)	-	πεφασμένη
πέφανθε	" " "	ᾗτε	οἷτε	" " "	εἶητε (εἶτε)	πέφανθε	πεφασμένον
πεφασμένοι εἰσί(ν)	" " "	ὧσι(ν)	οἷσαν	" " "	εἶησαν (εἶεν)	πεφάνθων ἢ πεφάνθωσαν	

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ

Οριστική

ἐπεφάσμην
ἐπέφανσο
ἐπέφαντο
ἐπεφάσμεθα
ἐπέφανθε
πεφασμένοι ἦσαν

↳ **λέγειν:** απαρέμφατο ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του ρήματος: λέγω.

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	λέγω
Παρ.	ἔλεγον
Μέλ.	λέξω και ἐρῶ
Αόρ.	ἔλεξα /εἶπα /εἶπον (β')
Παρακ.	εἶρηκα
Υπερ.	εἶρήκειν

Ομόρριζες λέξεις: λέξη, λόγος, ρήμα, ρήση (=λόγος, ομιλία, γνωμικό, απόφθεγμα), ρήτορας, ρητός (=που έχει λεχθεί, ειπωμένος // ορισμένος, σαφής, κατηγορηματικός), ρητό (=απόφθεγμα, γνωμικό), έπος, λεκτικός, -ής, -ό, λεξιλόγιο (< λέξις + λέγω), λεξιπενία [(< λέξις + πενία = φτώχεια) φαινόμενο κατά το οποίο άτομο ή κοινωνική ομάδα χρησιμοποιεί στον προφορικό ή γραπτό λόγο, λεξιλόγιο εξαιρετικά περιορισμένο], μονόλογος, επίλογος, πρόλογος, διάλογος, πολυλογία, παράλογος.

➔ **δοκοῦντας:** μετοχή ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του συνηρημένου ρήματος: **δοκέω, -ῶ** (= νομίζω, φαίνομαι)

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	δοκῶ
Παρ.	ἐδόκουν
Μέλ.	δόξω / δοκήσω
Αόρ.	ἔδοξα / ἐδόκησα
Παρακ.	δεδόκηκα
Υπερ.	-

➔ **κατηγοῦντας:** μετοχή ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, αιτιατική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του συνηρημένου ρήματος: **κατηγορέω -ῶ**, κατηγορούν, κατηγορήσω, κατερῶ, κατηγορήσα, κατεῖπον, κατηγορήκα, κατηγορήκειν.

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	κατηγορῶ
Παρ.	κατηγορούν
Μέλ.	κατηγορήσω / κατερῶ
Αόρ.	κατηγόρησα / κατεῖπον (β')
Παρακ.	κατηγόρηκα
Υπερ.	κατηγορήκειν

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
κατηγορῶ	κατηγορῶ	κατηγοροῖμι/κατηγοροίην	—	κατηγορεῖν
κατηγορεῖς	κατηγορήῃς	κατηγοροῖς/κατηγοροίης	κατηγόρει	Μετοχή κατηγορῶν κατηγοροῦσα κατηγοροῦν
κατηγορεῖ	κατηγορήῃ	κατηγοροῖ/κατηγοροίη	κατηγορεῖτω	
κατηγοροῦμεν	κατηγορῶμεν	κατηγοροῖμεν	—	
κατηγορεῖτε	κατηγορήτε	κατηγοροῖτε	κατηγορεῖτε	
κατηγοροῦσι(ν)	κατηγορῶσι(ν)	κατηγοροῖεν	κατηγοροῦντων ή κατηγορεῖωσαν	

Το ρήμα **κατηγορέω, -ῶ** είναι **παρασύνθετο** από τη λέξη **κατήγορος**, η οποία προέρχεται από το ρήμα **καταγορεύω** (< κατά + ἀγορεύω) και **δεν παίρνει** ούτε **εξωτερική** ούτε **εσωτερική αύξηση** (δες αρχικούς χρόνους).

➔ **οὐδέν:** αιτιατική ενικού, γένους ουδέτερου, της αόριστης – επιμεριστικής αντωνυμίας: **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν** (= κανείς, καμία, κανένα).

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	οὐδείς	οὐδεμία	οὐδέν
Γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός
Δοτ.	οὐδενί	οὐδεμιᾶ	οὐδενί
Αιτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν
Κλητ.	—	—	—

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
	Αρσενικό
Ον.	οὐδένες
Γεν.	οὐδένων
Δοτ.	οὐδέσι(ν)
Αιτ.	οὐδένας
Κλητ.	---

προσοχή

Η αόριστη επιμεριστική αντωνυμία **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν** στον ενικό κλίνεται και στα τρία γένη, ενώ στον **πληθυντικό** αριθμό μόνο στο **αρσενικό**.

↳ **τῶν δεόντων:** μετοχή ενεστώτα, γενική πληθυντικού, γένους ουδέτερου, ενεργητικής φωνής, του απρόσωπου ρήματος: **δεῖ** (=πρέπει).

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	δεῖ
Παρ.	ἔδει
Μέλ.	δεήσει
Αόρ.	ἔδεησε
Παρακ.	δεδέηκε
Υπερ.	ἔδεδεήκει

Τα ρήματα σε **-έω με θέμα μονοσύλλαβο** (δηλ. όσα μένουν με μία μόνο συλλαβή στο θέμα τους, αν αφαιρέσουμε την κατάληξη) συναιρούνται μόνο όπου **μετά το χαρακτήρα ε** ακολουθεί άλλο **ε ή ει**.
 π.χ.: **πλέ-ω, θέ-ω** (= τρέχω), **πνέ-ω, νέ-ω** (=πλέω), **ρέ-ω, χέ-ω** (=χύνω),
δέ-ω (=έχω ανάγκη), **ζέω** (= ψήνω), **δέομαι** (= χρειάζομαι-παρακαλώ).

Το ρήμα **δεῖ** συνήθως είναι **απρόσωπο** και κλίνεται ως εξής:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
δεῖ	δέη	δέοι	δείτω	δεῖν
				Μετοχή
				(τό)δέον (γεν. τοῦ δέοντος)

↳ **ὡς ἔπος εἰπεῖν:**

(στερεότυπη έκφραση) = για να μιλήσω έτσι

Σε ορισμένες **στερεότυπες εκφράσεις το απαρέμφατο** χρησιμοποιείται **απόλυτα**, δηλαδή δεν αποδίδεται σε μια λέξη αλλά σ' όλο το περιεχόμενο της πρότασης. Τέτοιες εκφράσεις είναι:

ἐκὼν εἶναι	= όσο εξαρτάται από τη θέλησή μου
κατὰ δύναμιν εἶναι	= όσο είναι δυνατόν
ἐμοὶ δοκεῖν	= σύμφωνα με τη γνώμη μου
τό κατὰ τοῦτον εἶναι	= όσον αφορά σ' αυτόν
τό ἐπί τούτῳ εἶναι	= όσο εξαρτάται απ' αυτόν
ὡς εἰπεῖν	= για να πω έτσι
ὡς ἔπος εἰπεῖν	= για να πω σύντομα

ὡς συντόμως εἰπεῖν	= για να πω σύντομα
ὡς διὰ βραχέων εἰπεῖν	= για να πω σύντομα
ὡς εἰκάσαι ἢ ἀπεικάσαι	= ὅπως μπορεί να συμπεράνει κάποιος
τό νῦν εἶναι	= ὅσο για τώρα
τό τήμερον εἶναι	= ὅσο για σήμερα
ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρηῆσθαι	= για να ανακεφαλαιώσω
μικροῦ δεῖν	= λίγο ἔλειψε να
ὀλίγου δεῖν	= λίγο ἔλειψε να
ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν	= για να πω γενικά

→ **ἀκούειν**: απαρέμφατο ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του ρήματος: **ἀκούω**

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	ἀκούω
Παρ.	ἤκουον
Μέλ.	ἀκούσομαι
Αόρ.	ἤκουσα
Παρακ.	ἀκήκοα
Υπερ.	ἀκηκόειν & ἤκηκόειν

Το ρήμα **ἀκούω** σχηματίζει τον παρακείμενο (ἀκήκοα) με **αττικό αναδιπλασιασμό** (δηλ. με επανάληψη των δύο πρώτων φθόγγων του θέματος και ταυτόχρονα ἔκταση του αρχικού, εσωτερικού τώρα, φωνήεντος του **α σε η**)

ἀ κ ή κ ο α

ἔκταση του **α σε η**

επανάληψη φθόγγων **α** και **κ**

ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ: Αττικός αναδιπλασιασμός είναι η επανάληψη των δύο πρώτων φθόγγων του θέματος και ταυτόχρονα ἔκταση του αρχικού, εσωτερικού τώρα, φωνήεντος του **α σε η**, του **ε σε η** και του **ο σε ω**.

Τα πιο συνηθισμένα ρήματα που παίρνουν αττικό αναδιπλασιασμό είναι τα:

ἀκούω → ἀκήκοα	ἀλείφω → ἀλήλιφα
ἐλαύνω → ἐλήλακα	ἐλέγχομαι → ἐλήλεγμα
ἔρχομαι → ἐήλθθα	ἐσθίω → ἐδήδοκα
ᾄμνυμι → ᾄμώμοκα	(ἀπ)όλλυμι → ᾄλώλεκα
ὀρύττω → ὀρώροχα	(ἀπ)όλλυμαι → ᾄλωλα
φέρω → ἐνήνοχα	ἐγείρομαι → ἐγήγερμαι
ἐμέω, ἐμῶ (= κάνω εμετό) → ἐμήμεκα	

→ **ἄξιον**: αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου, του δευτερόκλιτου (τριγενούς και τρικατάληκτου) επιθέτου: **ὁ ἄξιος, ἡ ἄξια, τό ἄξιον**.

Παραθετικά του επιθέτου		
Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
ὁ ἄξιος, ἡ ἄξια, τό ἄξιον	ἀξιώτερος, -τέρα, -τερον	ἀξιώτατος, -τάτη, -τατον

Το επίθετο **ἄξιος** σχηματίζει τα παραθετικά του σε **-ώτερος** και **-ώτατος**, διότι το δίχρονο **ι** είναι βραχύχρονο στα επίθετα με κατάληξη: **-ιος, -ίμος, -ίνος, -ϊκος**.

↳ **τούτο**: αιτιατική ενικού, γένους ουδετέρου, της δεικτικής αντωνυμίας: **οὗτος, αὕτη, τοῦτο**.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	οὗτος	αὕτη	τούτο
Γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου
Δοτ.	τούτω	ταύτη	τούτω
Αιτ.	τούτον	ταύτην	τούτο
Κλητ.	(ὦ) οὗτος	(ὦ) αὕτη	-

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
Γεν.	τούτων	τούτων	τούτων
Δοτ.	τούτοις	ταύταις	τούτοις
Αιτ.	τούτους	ταύτας	ταῦτα
Κλητ.	-	-	-

Η δεικτική αντωνυμία **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** είναι η μόνη αντωνυμία που έχει κλητική στον ενικό αριθμό στο αρσενικό και θηλυκό γένος: **ὦ οὗτος, ὦ αὕτη**.

↳ **προηγμένα**: μετοχή παρακειμένου, μέσης φωνής, ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, του ρήματος:

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	προάγομαι
Παρ.	προηγόμην
Μέλ.	προάξομαι – προαχθήσομαι (παθ.)
Αόρ.	προηγαγόμην (β') – προήχθην (παθ.)
Παρακ.	προῆγμαι
Υπερ.	προήγμην

Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
προῆγμαι	προήγμην
προῆξαι	προῆξο
προῆκται	προῆκτο
προήγμεθα	προήγμεθα
προῆχθε	προῆχθε
προηγμένοι εισί(ν)	προηγμένοι ἦσαν

↳ **τυγχάνει**: γ' ενικό πρόσωπο, οριστικής ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του ρήματος: **τυγχάνω** (= πετυχαίνω, συναντώ, βρίσκω, αποκτώ)

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	τυγχάνω
Παρ.	ἐτύγχανον
Μέλ.	τεύξομαι
Αόρ.	ἔτυχον
Παρακ.	τετύχηκα/ τέτευχα
Υπερ.	ἐτετυχήκειν/ ἐτετεύχειν

→ **τά πράγματα**: ονομαστική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, του ουσιαστικού της γ' κλίσης: **τό πρᾶγμα** (=το σώμα)

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομ.	τό	πρᾶγμα	τά	πράγματα
Γεν.	τοῦ	πράγματος	τῶν	πραγμάτων
Δοτ.	τῷ	πράγματι	τοῖς	πράγμασι (ν)
Αιτ.	τό	πρᾶγμα	τά	πράγματα
Κλητ.	ὦ	πρᾶγμα	ὦ	πράγματα

Το -α- της παραλήγουσας είναι μακρό

→ **τή πόλις**: δοτική ενικού, γένους θηλυκού, του ουσιαστικού της γ' κλίσης: **ἡ πόλις** (= πόλη).

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομ.	ἡ	πόλις	αἱ	πόλεις
Γεν.	τῆς	πόλεως	τῶν	πόλεων
Δοτ.	τῇ	πόλει	ταῖς	πόλεσι (ν)
Αιτ.	τήν	πόλιν	τάς	πόλεις
Κλητ.	(ὦ)	πόλι	(ὦ)	πόλεις

→ **μᾶλλον**: συγκριτικός βαθμός, του επιρρήματος: **μᾶλα** (= πολύ)

Παραθετικά του επιρρήματος		
Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
μᾶλα	μᾶλλον	μάλιστα

→ **ἐξελέγη**: γ' ενικό πρόσωπο, υποτακτικής ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του ρήματος: **ἐξελέγω**.

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	ἐξελέγω
Παρ.	ἐξήλεγχον
Μέλ.	ἐξελέγξω
Αόρ.	ἐξήλεγχᾶ
Παρακ.	-
Υπερ.	-

Το ρήμα είναι σύνθετο: ἐκ(ξ) + ἐλέγω, γι' αυτό παίρνει **ἀύξηση εσωτερική**.

→ **τήν ειρήνην**: αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού, του ουσιαστικού της α΄ κλίσης: **ή ειρήνη**

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός
Ονομ.	ή	ειρήνη	δεν έχει πληθυντικό, γιατί είναι αφηρημένο ουσιαστικό
Γεν.	τής	ειρήνης	
Δοτ.	τή	ειρήνη	
Αιτ.	τήν	ειρήνην	
Κλητ.	(ὧ)	ειρήνη	

→ **παραβαίνοντα**: μετοχή ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού, του ρήματος: **παραβαίνω (παρά+βαίνω)**, παρέβαινον, παραβήσομαι, παρέβην (αόρ.β΄), παραβέβηκα, παρεβεβήκειν.

ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β΄ (βαρυτόνων ρημάτων)				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
παρέβην	παραβῶ	παραβαίην		παραβῆναι
παρέβης	παραβῆς	παραβαίης	παράβηθι	
παρέβη	παραβῆ	παραβαίη	παραβήτω	ΜΕΤΟΧΗ
παρέβημεν	παραβῶμεν	παραβαίημεν/ παραβαῖμεν		παραβάς
παρέβητε	παραβῆτε	παραβαίητε / παραβαίτε	παράβητε	παραβάσα
παρέβησαν	παραβῶσι(ν)	παραβαίησαν / παραβαῖεν	παραβάντων ή παραβήτωσαν	παραβάν

→ **πᾶσι**: δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του τριτόκλιτου επιθέτου: **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** (=όλος, -η, -ο)

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν
Γεν.	παντός	πάσης	παντός
Δοτ.	παντί	πάση	παντί
Αιτ.	πάντα	πᾶσαν	πᾶν
Κλητ.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν

	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ον.	πάντες	πᾶσαι	πάντα
Γεν.	πάντων	πασῶν	πάντων
Δοτ.	πᾶσι (ν)	πάσαις	πᾶσι (ν)
Αιτ.	πάντας	πάσας	πάντα
Κλητ.	πάντες	πᾶσαι	πάντα

Το επίθετο **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** χρησιμοποιείται και ως **επιμεριστική** αντωνυμία.

→ **τοῖς Ἑλλησιν**: δοτική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του ουσιαστικού της γ΄ κλίσης: **ὁ Ἕλλησιν** (= ο Ἕλληνας)

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομ.	ὁ	Ἕλλην	οἱ	Ἕλληνες
Γεν.	τοῦ	Ἕλληνας	τῶν	Ἑλλήνων
Δοτ.	τῷ	Ἕλληνι	τοῖς	Ἕλλησι(ν)
Αιτ.	τόν	Ἕλληνα	τούς	Ἕλληνας
Κλητ.	(ὦ)	Ἕλλην	(ὦ)	Ἕλληνες

→ **ἐπιβουλεύοντα:** μετοχή ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, αιτιατική ενικού, γένους αρσενικού, του ρήματος: **ἐπιβουλεύω** (ομαλό) = σκέφτομαι κακό (ἐπί + βουλεύομαι = σκέφτομαι).

Προσοχή

Μη συγχέετε το ρ. **βουλεύομαι** (= σκέφτομαι) που είναι ομαλό ρήμα και κλίνεται όπως το λύω με το ρ. **βούλομαι** (= **θέλω**) ἐβουλόμην και ἠβουλόμην, βουλήσομαι – βουληθήσομαι, ἐβουλήθην και ἠβουλήθην, βεβούλημαι, ἐβεβουλήμην που είναι ανώμαλο παθητικό αποθετικό με ενεργητική σημασία και παίρνει διπλή αύξηση ἐ- και ἠ-

→ **ποιεῖν:** απαρέμφατο ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του συνηρημένου ρήματος: **ποιέω, -ῶ** (= *κάνω, δημιουργώ*)

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	ποιῶ
Παρ.	εποίουν
Μέλ.	ποιήσω
Αόρ.	εποίησα
Παρακ.	πεποίηκα
Υπερ.	επεποίηκιν

Ομορριζες λέξεις: **ποίημα, ποίηση, ποιητής, μεταποίηση, εκποίηση, αντιποίηση, περιποίηση, παραποίηση, χειροποίητος.**

→ **ζητοῦντας:** μετοχή, γένους αρσενικού, αιτιατική πληθυντικού, χρόνου ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του συνηρημένου ρήματος: **ζητέω, ζητῶ** (= *ζητώ*).

Η μετοχή ενεστώτα και στα τρία γένη: **ζητῶν, ζητοῦσα, ζητοῦν.**

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	ζητῶ
Παρ.	ἐζήτουν
Μέλ.	ζητήσω
Αόρ.	ἐζήτησα
Παρ.	ἐζήτηκα
Υπερ.	ἐζητήκειν

Το ρ. ζητῶ έχει ως αναδιπλασιασμό τη συλλαβική αύξηση ἐ- (αρχίζει από διπλό γράμμα ζ)

Τα ρήματα που το θέμα τους αρχίζει:

- i) από ένα διπλό σύμφωνο (ζ, ξ, ψ) ή από ρ
 - ii) από δύο σύμφωνα από τα οποία το πρώτο δεν είναι άφωνο και το δεύτερο δεν είναι υγρό ή ένρινο,
 - iii) από τρία σύμφωνα
- έχουν ως αναδιπλασιασμό τη συλλαβική αύξηση ἐ-

Ομόρριζες λέξεις: ζήτηση, ζήτημα, ζητητής (= που ερευνά, που αναζητά επίμονα), συζητώ, συζήτηση, συζητητής, αναζήτηση.

→ **παρίοντες:** μετοχή ενεστώτα, ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του ρήματος: **πάρειμι** (μελλ. του **παρέρχομαι**) , παρήα, παρήειν, πάρειμι, παρήλθον, παρελήλυθα, παρελήλυθεν.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
πάρειμι	παρίω	παρίοιμι		παριέναι
πάρει	παρίης	παρίοις	πάριθι	ΜΕΤΟΧΗ
πάρεστι(ν)	παρήη	παρίοι	παρίτω	παριών
πάριμεν	παρίωμεν	παρίοιμεν		παριοῦσα
πάριτε	παρήητε	παρίοιτε	πάριτε	παριόν
παρίασι(ν)	παρίωσι(ν)	παρίοιεν	παριόντων & παρίωσαν	

Προσοχή

Το ρήμα εἶμι σχηματίζει το β' ενικό οριστικής ίδιο με το αντίστοιχο πρόσωπο του εἶμι = εἶμαι. Τα διακρίνουμε κάνοντας τη σύνταξη: εἶμι (= θα πάω), αμετάβατο / εἶμι(=εἶμαι), συνδετικό (παίρνει κατηγορούμενο).

1. Η **υποτακτική** μοιάζει με την υποτακτική του ἴημι(=**ρίχνω**) αλλά εκείνη τονίζεται στη λήγουσα και παίρνει δασεία (ἰῶ, ἰῆς, κ.λπ.)
2. Το **απαρέμφατο** μοιάζει με το απαρέμφατο ενεστώτα του ἴημι (**ιέναι**), εκείνο όμως παίρνει δασεία.
3. Ο πληθυντικός αριθμός του **παρατατικού** μοιάζει με τον πληθυντικό παρατατικού του εἶμι (ἦμεν, ἦτε, ἦσαν), αλλά εκείνος δεν παίρνει υπογεγραμμένη.
 - Η **οριστική εἶμι** είναι **μέλλοντας του ἔρχομαι**. Οι άλλες **εγκλίσεις** ανήκουν και στον ενεστώτα και στο **μέλλοντα**.
 - Η οριστική και προστακτική σύνθετες ανεβάζουν τον τόνο, εφόσον το επιτρέπει η λήγουσα (π.χ. πάρειμι, πάρει κ.λπ. – πάριθι, παρίτω → κατεβαίνει ο τόνος, γιατί η λήγουσα είναι μακρόχρονη κ.λπ.).

➔ **ἀφέσταμεν:** α΄ πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου, του ρήματος: **ἀφίσταμαι**, ἀφιστάμην, ἀποστήσομαι - ἀποσταθήσομαι, ἀπεστησάμην - ἀπέστην - ἀπεστάθην, ἀφέστηκα, ἀφε(ει)στήκειν(= αποστατώ)

Προσοχή

Ο αόριστος παίρνει ψιλή (γι' αυτό ἀπέστην) ενώ οι άλλοι χρόνοι δασεία, οπότε το -π- τρέπεται σε -φ-.

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ					
ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			
ἀφέστηκα	ἀφεστηκώς,-κυῖα,-κός /	ᾧ	ἀφεστήκω	ἀφεστῶ	
ἀφέστηκας	ἀφεστῶς,-ῶσα,-ῶς και -ός	ᾗς	ἀφεστήκης	ἀφεστῆς	
ἀφέστηκε(ν)	" " " "	ᾗ	ἀφεστήκη	ἀφεστῆ	
ἀφεστήκαμεν & ἀφέσταμεν	ἀφεστηκότες,-κυῖαι,-κότα /	ᾧμεν	ἀφεστήκωμεν	ἀφεστῶμεν	
ἀφεστήκατε & ἀφέστατε	ἀφεστῶτες,-ῶσαι,-ῶτα ή -ότα	ᾗτε	ἀφεστήκητε	ἀφεστῆτε	
ἀφεστήκασι(ν) & ἀφεστάσι(ν)	" " " "	ᾧσι(ν)	ἀφεστήκωσι(ν)	ἀφεστῶσι(ν)	

ΕΥΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		
ἀφεστηκώς,-κυῖα,-κός /	εἶην	ἀφεστήκοιμι	ἀφεσταίην	-	-
ἀφεστῶς,-ῶσα,-ῶς και -ός	εἶης	ἀφεστήκοις	ἀφεσταίης	ἀφεστηκώς,	ἴσθι
" " " "	εἶη	ἀφεστήκοι	ἀφεσταίη	(...)	ἔστω
ἀφεστηκώς,-κυῖα,-κός /	εἶμεν	ἀφεστήκοιμεν	ἀφεσταίημεν/-σταῖμεν	-	-
ἀφεστῶς,-ῶσα,-ῶς και -ός	εἶτε	ἀφεστήκοιτε	ἀφεσταίητε/-σταῖτε	ἀφεστηκότες,	ἔστε
" " " "	εἶεν	ἀφεστήκοιεν	ἀφεσταίησαν/-σταῖεν	(...)	ἔστων και
				ἔστωσαν	ἀφέστατε
					ἀφεστάντων και
					ἀφεστάτωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ
ἀφεστηκέναι
ἀφεστάναι
ΜΕΤΟΧΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ
ἀφεστηκώς, -υῖα, -ός
ἀφεστῶς, ἀφεστῶσα, ἀφεστῶς και ἀφεστός

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ	
ἀφεστήκειν	ἀφειστήκειν
ἀφεστήκεις	ἀφειστήκεις
ἀφεστήκει	ἀφειστήκει
ἀφεστήκεμεν	ἀφειστήκεμεν & ἀφέσταμεν
ἀφεστήκετε	ἀφειστήκετε & ἀφέστατε
ἀφεστήκεσαν	ἀφειστήκεσαν & ἀφέστασαν

Ομόρριζες λέξεις: στάση, στήλη, σταθμός, σταυρός, στάδιο, στάθμη, επανάσταση, κατάσταση, κατάσταση, διάσταση, διάστημα, σταθερός, ασταθής, ακατάστατος, σύστημα, ανάστημα.

→ **ἀπέχθεια:** αιτιατική ενικού, γένους θηλυκού, του ουσιαστικού της α΄ κλίσης:
ή **ἀπέχθεια** (= το μίσος)

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομ.	ή	ἀπέχθεια	αἱ	ἀπέχθειαι
Γεν.	τῆς	ἀπεχθείας	τῶν	ἀπεχθειῶν
Δοτ.	τῇ	ἀπεχθείᾳ	ταῖς	ἀπεχθείαις
Αιτ.	τήν	ἀπέχθειαν	τάς	ἀπεχθείας
Κλητ.	(ὃ)	ἀπέχθεια	(ὃ)	ἀπέχθειαι

Τα προπαροξύτονα θηλυκά ουσιαστικά σε -εια της α΄ κλίσης έχουν το -α της κατάληξης βραχύ παρόλο που προηγείται φωνήεν, γι' αυτό και δεν κατεβάζουν τον τόνο πιο κάτω από την προπαραλήγουσα.

→ **ὀκνοῦντες:** μετοχή ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του συνηρημένου ρήματος: **ὀκνέω -ῶ**, ὠκνουν, ὀκνήσω, ὠκνησα = φοβάμαι.

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	ὀκνέω -ῶ
Παρ.	ὠκνουν
Μέλ.	ὀκνήσω
Αόρ.	ὠκνησα
Παρακ.	-
Υπερ.	-

Όλες οι **συνηρημένες συλλαβές** των ρημάτων σε -έω περιέχουν ή ω ή η - η ή ει ή οι ή ου. Πιο συγκεκριμένα, γίνονται οι ακόλουθες συναιρέσεις φωνηέντων:

- i) ε + ε = ει π.χ. ποίεε > ποίει, ποιέετε > ποιείτε
- ii) ε + ο = ου π.χ. ποιέομεν > ποιούμεν, ποιέον > ποιούν
- iii) ε + μακρόχρονο φωνήεν = ίδιο μακρόχρονο φωνήεν
ε + η = η, ε + η = η, ε + ω = ω [π.χ. ποιήητε > ποιήτε / ποιήης > ποιῆς / ποιέω > ποιῶ]
- iv) ε + δίφθογγος = ίδια δίφθογγος
ε + ει = ει, ε + οι = οι, ε + ου = ου [π.χ. ποιείεις > ποιείεις / ποιείοιμι > ποιοῖμι > ποιέουσα > ποιούσα / ποιέουσι > ποιούσι]

→ **δεινά:** αιτιατική πληθυντικού, γένους ουδετέρου, του δευτερόκλιτου (τριγενούς και τρικατάληκτου) επιθέτου: **ὁ δεινός, ἡ δεινή, τό δεινόν** (=φοβερός, -ή, -ό)

Παραθετικά του επιθέτου		
ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
δεινός, -ή, -όν	δεινότερος, -τέρα, -τερον	δεινότατος, -η, -ον

→ διεξέρχομαι (διά+έξ+έρχομαι)= εκθέτω με λεπτομέρειες

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	διεξέρχομαι και διεξείμι
Παρ.	διεξερχόμην και διεξήειν και διεξήα
Μέλ.	διέξειμι και διεξελεύσομαι (σπν.)
Αόρ.	διεξήλθον
Παρακ.	διεξελήλυθα
Υπερ.	διεξεληλύθειν

→ **καθήμενοι:** Μετοχή ενεστώτα, μέσης φωνής, ονομαστική πληθυντικού, γένους αρσενικού, του ρήματος: **κάθημαι**, ἐκαθήμην, καθεδοῦμαι, (χρησιμοποιείται και σαν παρακείμενος του καθεζομαι).

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
κάθημαι	---	καθήμην	---	καθῆσθαι
κάθησαι (κάθη)	---	---	κάθησο	
κάθηται	καθῆται	---	καθήσθω	ΜΕΤΟΧΗ
καθήμεθα	καθώμεθα	---	---	καθήμενος
κάθησθε	καθῆσθε	καθῆσθε	---	καθημένη
κάθηνται	καθῶνται	---	---	καθήμενον

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
ἐκαθήμην	καθήμην
ἐκάθησο	καθῆσο
ἐκάθητο	καθῆτο
καθήμεθα	ἐκαθήμεθα
ἐκάθησθε	καθῆσθε
ἐκάθηντο	καθῆντο

→ **συνείητε:** β' πληθυντικό πρόσωπο, ευκτικής ενεστώτα, του ρήματος: **συνίημι** (=καταλαβαίνω).

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	συνίημι
Παρ.	συνίην
Μέλ.	συνήσω
Αόρ. β'	συνῆκα
Παρακ.	συνείκα
Υπερ.	συνείκειν

Το ρήμα είναι σύνθετο: σύν + ἴημι, γι' αυτό δέχεται **αύξηση εσωτερική**.

ΚΛΙΣΗ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
συνήμι	συνῶ	συνείην	-	συνιέναι
συνής	συνῆς	συνείης	συνίει	Μετοχή
σύνησι(ν)	συνῆ	συνείη	συνιέτω	συνιείς
συνιέμεν	συνῶμεν	συνιέημεν/συνιέιμεν	-	συνιέισα
συνιέτε	συνῆτε	συνιέητε/συνιέιτε	συνιέτε	συνιέν
συνιᾶσι(ν)	συνῶσι(ν)	συνιέησαν/συνιέειν	συνιέντων & συνιέτωσαν	

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
Οριστική
συνήην
συνίεις
συνίει
συνιέμεν
συνιέτε
συνιέσαν

ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β΄					
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
ἀφῆκα	ἀφῶ	ἀφείην	-	ἀφείναι	ἀφείς
ἀφῆκας	ἀφῆς	ἀφείης	ἄφες		ἀφείσα
ἀφῆκε	ἀφῆ	ἀφείη	ἄφέτω		ἀφέν
ἀφείμεν	ἀφῶμεν	ἀφείημεν/ἀφείμεν	-		
ἀφείτε	ἀφῆτε	ἀφείητε/ἀφείτε	ἄφετε		
ἀφείσαν	ἀφῶσι(ν)	ἀφείησαν/ἀφείεν	ἄφέντων/ἄφέτωσαν		

Ομορριζες λέξεις: *άνεση, άφεση, άνετος, ανεκτικός, ένεση, συνετός, κάθετος, έφεση, εφετείο*

Η υποτακτική (ῶ, ῆς, κτλ), η ευκτική (είην, είης, κτλ) και το **απαρέμφατο** (είναι) του **αορίστου β΄** του ρήματος **ἴημι** (= στέλνω, ρίχνω) παίρνουν **δασεία**, ενώ η υποτακτική (ῶ, ῆς, κτλ), η ευκτική (είην, είης, κτλ) και το **απαρέμφατο** (είναι) του ρήματος **εἶμι** (= είμαι) παίρνουν **ψιλή**. Παρά λοιπόν την ομοιότητά τους ως προς τη μορφή, δεν πρέπει να συγχέονται λόγω αυτής της μικρής διαφοράς.

→ **ἄμεινον:** συγκριτικός βαθμός, του επιρρήματος: **εὖ** (= καλά)

Παραθετικά του επιρρήματος		
ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
εὖ	ἄμεινον	ἄριστα
	βέλτιον	βέλτιστα
	κρείττον	κράτιστα

Παραθετικά του επιθέτου		
ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
ἀγαθός, -ή, -όν	ὄ, ἢ ἄμεινων, τό ἄμεινον ὄ, ἢ βελτίων, τό βέλτιον ὄ, ἢ κρείττων, τό κρείττον ὄ, ἢ λῶων, τό λῶον	ἄριστος, -η, -ον βέλτιστος, -η, -ον κράτιστος, -η, -ον λῶστος, -η, -ον

↳ **έστι:** γ' πρόσωπο ενικού, οριστικής ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του βοηθητικού ρήματος: **είμι** (=είμαι)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	
Οριστική	
	είμι
	εἶ
	έστί(ν)
	έσμέν
	έστέ
	εἰσί(ν)

Προσοχή! Όλοι οι δισύλλαβοι τύποι της οριστικής Ενεστώτα του ρ. είμι είναι εγκλιτικοί π.χ. ἄξιόν έστι, αλλά τίς εἶ (διατηρείται ο τόνος στο εἶ γιατί είναι μονοσύλλαβος τύπος)

↳ **ἀργῶς έχετε:** είστε νωθοί

↳ **παρεσκευάσθε:** β' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικς αορίστου, μέσης φωνής, του ρήματος: **παρασκευάζομαι(παρά+σκευάζομαι) =ετοιμάζομαι.**

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	παρασκευάζομαι
Παρ.	παρασκευαζόμεν
Μέλ.	παρασκευάσομαι /παρασκευασθήσομαι (παθ. α')
Αόρ.	παρασκευασάμην /παρασκευάσθην (παθ. α')
Παρακ.	παρασκευάσμαι
Υπερ.	παρασκευάσμη

↳ **πράττειν:** απαρέμφατο ενεστώτα, ενεργητικής φωνής, του ρήματος: **πράττω** (= κάνω, διαπράττω).

Αρχικοί χρόνοι	
Εν.	πράττω
Παρ.	ἔπραττον
Μέλ.	πράξω
Αόρ.	ἔπραξα
Παρακ.	πέπραχα /πέπραγα
Υπερ.	ἔπεπράχην/ἔπεπράγειν

Ομόρριζες λέξεις: πράξη, πράγμα, πρακτικός, πραγματικότητα, πολυπράγμων.

Χωρισμός προτάσεων-Συντακτική ανάλυση

1. Όταν... γίνονται: ⇨ χρονικούποθετική πρόταση

- γίνονται → ρήμα
- λόγοι: → υποκείμενο του ρήματος «γίνονται»
- ότε + ἄν γίνονται → ὀρῶ
- υποθετικός λόγος → αόριστη επανάληψη στο παρόν και μέλλον (ἄν + υποτακτική - ενεστώτας)

γίνονται → ρήμα
 λόγοι → υποκείμενο του ρήματος «γίνονται»

Ο υποθετικός λόγος που σχηματίζεται είναι ο εξής:
 όταν γίνονται → **Υπόθεση** (υποτακτική ενεστώτα)
 ὀρῶ → **Απόδοση** (οριστική ενεστώτα)
 Δηλώνει **αόριστη επανάληψη στο παρόν και μέλλον**

ΕΙΔΟΣ:	ΥΠΟΘΕΣΗ:	ΑΠΟΔΟΣΗ:
α' είδος: πραγματικό	εἰ + οριστική κάθε χρόνου	κάθε ἔγκλιση (εκτός δυνητικής οριστικής)
β' είδος: αντίθετο του πραγματικού	εἰ + οριστική παρελθοντικού χρόνου (παρατατικού, αορίστου, υπερσυντελικού). δυνητική οριστική (οριστική ιστορικού χρόνου με τοδυνητικό ἄν)	
γ' είδος: προσδοκώμενο	ἐάν, ἄν, ἦν + υποτακτική	1. οριστική μέλλοντα (αλλά και ενεστώτα ή παρακειμένου) 2. εκφράσεις ισοδύναμες με μέλλοντα(προστακτική, δυνητική ευκτική, ευχετική ευκτική κ.ά.)
δ' είδος: αόριστη επανάληψη στο παρόν ή μέλλον	ἐάν, ἄν, ἦν + υποτακτική	οριστική ενεστώτα ή ενεστωτική έκφραση (γνωμικός αόριστος)
ε' είδος: απλή σκέψη του λέγοντος	εἰ + ευκτική	δυνητική ευκτική ή οριστική αρκτικού χρόνου (κυρίως ενεστώτα και μέλλοντα)
στ' είδος: αόριστη επανάληψη στο παρελθόν	εἰ + επαναληπτική ευκτική	οριστική παρατατικού(σπανίως με το ἄν) ή οριστική αορίστου + ἄν

2. **περί ὧν Φίλιππος πράττει:** ⇒ **δευτερεύουσα αναφορική πρόταση**

Προσοχή

Έλξη του αναφορικού από την εννοούμενη δεικτική αντωνυμία «τούτων» → περί τούτων, ἃ πράττει. Το αναφορικό, ως αντικείμενο του «πράττει», έπρεπε να βρίσκεται σε πτώση αιτιατική.

Όταν έχουμε έλξη του αναφορικού από δεικτική αντωνυμία, αυτή παραλείπεται.

πράττει	→	ρήμα
Φίλιππος	→	υποκείμενο του ρήματος «πράττει»
περί ὧν	→	εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς

Κανονικά **μία αναφορική αντωνυμία πρέπει να συμφωνεί με το όνομα στο οποίο αναφέρεται κατά το γένος και τον αριθμό**. Η πτώση της όμως ρυθμίζεται από τη σύνταξη της πρότασης, στην οποία ανήκει. Πολύ συχνά όμως η αναφορική αντωνυμία αντί να βρίσκεται σε πτώση αιτιατική, όπως απαιτεί η σύνταξή της, βρίσκεται σε **πτώση γενική ή δοτική**, επειδή το όνομα στην οποία αυτή αναφέρεται βρίσκεται σε πτώση γενική ή δοτική. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **έλξη του αναφορικού**.

3. **καί βιάζεται παρά την ειρήνην:** ⇒ **δευτερεύουσα αναφορική πρόταση (συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη)**

βιάζεται	→	ρήμα
Φίλιππος	→	εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος «βιάζεται»
παρά τήν ειρήνην	→	εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει εναντίωση

Παρατακτική σύνδεση έχουμε όταν οι προτάσεις συνδέονται με παρατακτικούς συνδέσμους, οι οποίοι συνδέουν **όμοιες προτάσεις**, δηλαδή κύριες με κύριες και δευτερεύουσες με δευτερεύουσες, όμοιους όρους ή όμοιους προσδιορισμούς.

Παρατακτικοί σύνδεσμοι

- **συμπλεκτικοί:** τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ
- **αντιθετικοί:** μέν, δέ, ἀλλά, καίτοι κ.ά.
- **συμπερασματικοί:** ἄρα, δή, οὖν, οὐκουν κ.ά.
- **διαχωριστικοί:** ἦ, εἶτε, ἐάντε κ.ά.
- **αιτιολογικός:** γάρ

4. ἀεί... τῶν δεόντων ⇒ κύρια πρόταση

- ὄρῳ → ρήμα
- ἐγώ → εννοούμενο υποκείμενο του «ὄρῳ»
- φαινομένους,
δοκοῦντας, γιγνόμενον: → κατηγορηματικές μετοχές από το «ὄρῳ»

Προσοχή

Με τα αισθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως, μνήμης σημαντικά ρήματα συντάσσεται κατηγορηματική μετοχή.

1. **Κατηγορηματική** λέγεται η μετοχή που χρησιμεύει ως κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός του υποκειμένου ή του αντικειμένου ενός ρήματος.
2. Κατηγορηματική μετοχή που αποδίδεται στο υποκείμενό τους δέχονται οι εξής κατηγορίες ρημάτων:
 - α) **εἰμί, γίγνομαι, διαγίγνομαι, διάγω, διατελῶ, λανθάνω, οἴχομαι, τυγχάνω, φαίνομαι, φθάνω.**
 - β) ρήματα **ψυχικού πάθους**: ἀγαπῶ, ἠδομαι, χαίρω, ἀγανακτῶ, κ.ά.
 - γ) ρήματα που σημαίνουν **ἐναρξή ή λήξη**: ἄρχω, ἄρχομαι, ὑπάρχω, λήγω, παύομαι.
 - δ) ρήματα που σημαίνουν **ανοχή, καρτερία, κάματο**: ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω, κ.ά.

Κατηγορηματική μετοχή που αποδίδεται ἄλλοτε στο **υποκείμενο** και ἄλλοτε στο **αντικείμενό** τους, δέχονται οι ακόλουθες κατηγορίες ρημάτων:

- α) ὅσα φανερώνουν **αἴσθησι, γνώσι, μάθησι, μνήμη**: ἀκούω, ὄρῳ, αἰσθάνομαι, οἶδα, σύννοια, ἐπίσταμαι, γινώσκω, μέμνημαι, μανθάνω, πυνθάνομαι, κ.ά.
- β) ὅσα φανερώνουν **δείξι, δήλωσι, ἀγγελία, ἔλεγχο**: δείκνυμι, φαίνομαι, ἀγγέλλομαι, ἀγγέλλω, ἐλέγχω, δηλῶ, ἀποφαίνομαι.

- τούς λόγους → υποκείμενο της μετοχής
- φιλανθρώπους, δικαίους → κατηγορούμενα στο «λόγους» από τη μετοχή «φαινομένους»
- ὑπέρ ἡμῶν → εμπρόθετος προσδιορισμός της υπεράσπισης
- τούς κατηγοροῦντας → υποκείμενο της μετοχής «δοκοῦντας», επιθετική μετοχή
- Φιλίππου → αντικείμενο της επιθετικής μετοχής «τούς κατηγοροῦντας»
- ἅπαντας → κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «κατηγοροῦντας»
- λέγειν → ειδικό απαρέμφατο – αντικείμενο της μετοχής «δοκοῦντας»
- τούς κατηγοροῦντας → υποκείμενο του απαρεμφάτου «λέγειν»
- τά δέοντα → αντικείμενο του απαρεμφάτου «λέγειν»

οὐδέν	→	υποκείμενο της μετοχής «γιγνόμενον»
τῶν δεόντων	→	γενική διαιρετική από το «οὐδέν»
ὡς ἔπος εἶπείν	→	στερεότυπη έκφραση - το απαρέμφατο είναι απόλυτο, δηλαδή δεν εξαρτάται από πουθενά.

Γενική διαιρετική είναι η γενική η οποία συνάπτεται σε ονόματα που δηλώνουν αριθμό ή ποσό και σε επίθετα υπερθετικού βαθμού.

5. ὧν ἕνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἄξιον: ⇒ δευτερεύουσα αναφορική πρόταση – ἔλξη του αναφορικού από το εννοούμενο «τούτων»

ἄξιον (ἔστι)	→	ρήμα (απρόσωπη έκφραση)
ἀκούειν	→	υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης «ἄξιόν (ἔστι)»
ταῦτα	→	αντικείμενο του απαρεμφάτου «ἀκούειν»
ἕνεκα ὧν	→	εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας

Με τα απρόσωπα ρήματα (και τις απρόσωπες εκφράσεις) συνάπτεται συνήθως μία δοτική, η οποία δηλώνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται ή το οποίο αφορά η έννοια των ρημάτων. Η δοτική αυτή ονομάζεται δοτική προσωπική. Η δοτική προσωπική ουσιαστικά αναπληρώνει το προσωπικό υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων (ή εκφράσεων) που απουσιάζει, αφού το πρόσωπο που δηλώνει η δοτική προσωπική αποτελεί το λογικό υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων (ή εκφράσεων).

Ὡς υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων ή εκφράσεων τίθεται:

α) απαρέμφατο (τελικό ή ειδικό) **ἀναρθρο,**

β) ειδική, πλάγια ερωτηματική, ενδοιαστική πρόταση,

γ) αφηρημένη έννοια (η οποία ενυπάρχει στο απρόσωπο ρήμα και κατά συνέπεια είναι συνώνυμη ή σύστοιχη μ' αυτό).

6. ἀλλά εἰς... τῇ πόλει: ⇒ κύρια πρόταση

τυγχάνει	→	ρήμα
τά πράγματα	→	υποκείμενο του ρήματος «τυγχάνει» (αττική σύνταξη)
πάντα	→	κατηγορηματικός προσδιορισμός στα «πράγματα»
προηγμένα	→	κατηγορηματική μετοχή από το «τυγχάνει»

*Κανονικά το ρήμα και το υποκείμενο πρέπει να βρίσκονται στον ίδιο αριθμό, όταν όμως το υποκείμενο είναι αριθμού πληθυντικού και ουδετέρου γένους, το ρήμα μπαίνει στο γ' ενικό πρόσωπο. Το φαινόμενο αυτό λέγεται **αττική σύνταξη**.*

Η αττική σύνταξη δεν τηρείται:

1. όταν τα πράγματα παριστάνονται χωρισμένα,

2. όταν με το υποκείμενο δηλώνονται πρόσωπα,

3. όταν το υποκείμενο προσδιορίζεται με αριθμητικό επίθετο.

Προσοχή

Τα συνδετικά ρήματα, δηλαδή αυτά που παίρνουν κατηγορούμενο όπως: **τυγχάνω, λανθάνω, διάγω, διαγίνομαι, διατελώ, είμι, φαίνομαι κ.λπ.**, μπορούν να συντάσσονται και με κατηγορηματική μετοχή.

τά πράγματα	→	υποκείμενο της μετοχής «προηγμένα»
εἰς τοῦτ’	→	εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει το όριο
ἤδη	→	επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου
τῇ πόλει	→	δοτική αντιχαριστική

7.	ὥσθ’- τοσοῦτῳ τό – συμβου- λεῦσαι χαλεπότερον	⇒	δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση (ὥσθ’ = ὥστ’ = ὥστε – Το τ έγινε θ, γιατί η επόμενη λέξη παίρνει δασεία: ὄσῳ)
-----------	--	----------	--

(ἐστί)	→	ρήμα
τό συμβουλευσαι	→	υποκείμενο του εννοουμένου ρήματος ἐστί (ἐναρθρο απαρέμφατο)
χαλεπότερον	→	κατηγορούμενο (από το ρ. ἐστί)
τοσοῦτῳ	→	δοτική του ποσού ή του μέτρου (από το χαλεπότερον)

Συμπερασματικές προτάσεις (ή αποτελεσματικές ή προτάσεις ακολουθίας)

- ονομάζονται οι προτάσεις που φανερώνουν το συμπέρασμα της ενέργειας του ρήματος της πρότασης (από την οποία εξαρτώνται)
- **εισάγονται** με τους συμπερασματικούς συνδέσμους **ὥστε** και **ὥς**.
- όταν όμως δηλώνουν **όρο – προϋπόθεση – συμφωνία**, στη θέση του ὥστε συχνά βρίσκεται το **ἐφ’ ὧ** (ή ἐφ’ ὧτε) + **απαρέμφατο**.

Οι συμπερασματικές προτάσεις εκφέρονται με:

- οριστική
- δυνητική οριστική (ἄν + οριστική)
- δυνητική ευκτική
- ευκτική πλαγίου λόγου
- απαρέμφατο
- πραγματικό αποτέλεσμα
- αποτέλεσμα δυνατό να γίνει στο παρελθόν, αλλά τελικά δεν έγινε
- αποτέλεσμα πιθανό να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον
- όταν προηγείται ρήμα ιστορικού χρόνου
- αποτέλεσμα ενδεχόμενο (δυνατό ή και παραγματικό) αλλά κατά τη γνώμη του υποκειμένου.

Προσοχή

Η δοτική που βρίσκεται κοντά σε παραθετικά είναι δοτική του ποσού (ή του μέτρου). π.χ. Πολλῶ κρείττον ἔστιν ἐμφανῆς φίλος ἢ χρυσός ἀφανῆς (= Είναι πολύ καλύτερος φίλος παρά το κρυμμένο χρυσάφι). Η δοτική αυτή δείχνει σε ποιο βαθμό ισχύει κάτι.

τινά → εννοούμενο υποκείμενο του απαρεμφάτου «συμβουλεῦσαι»

8. τί χρή ποιεῖν

πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας - αντικείμενο του απαρεμφάτου «συμβουλεῦσαι»

χρή → απρόσωπο ρήμα

ποιεῖν → υποκείμενο του απρόσωπου «χρή»

τί → αντικείμενο του απαρεμφάτου «ποιεῖν»

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Εισάγονται με:

i) με τους συνδέσμους **εἰ, εἰ -ἤ, πότερον/ποτέρα -ἤ, εἴτε -εἴτε** όταν είναι ολικής άγνοιας

ii) με **ερωτηματικές** ή **αναφορικές αντωνυμίες** (π.χ. τίς, ποῖος, πόσος, πότερος, ποδαπός, ὅς, ὅστις, ὅσος, ὅπόσος, ὅποιος, ὅποδαπός) και με **ερωτηματικά** ή **αναφορικά επιρρήματα** (π.χ. ποῦ, πῶς, πόθεν, ποῖ, ὅπου, οὗ, ὅποθεν, ὡς, ὅπως) όταν είναι μερικής άγνοιας

2. Εκφέρονται με: **όλες τις εγκλίσεις**, εκτός της προστακτικής, δηλ. με **οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική, υποτακτική** (που λέγεται απορηματική) και με **ευκτική του πλαγιούλογου** (όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου, δηλ. βρίσκεται σε παρατατικό, αόριστο και υπερσυντέλικο)

3. Χρησιμεύουν ως:

i) **αντικείμενο** στο ρήμα εξάρτησης που έχει τη σημασία των :

- ἐρωτῶ, λέγω, δείκνυμι (= φανερώνω)

- ἀπορῶ, θαυμάζω, σκοπῶ (= σκέφτομαι, εξετάζω), αἰσθάνομαι, γινώσκω

- ἐπιμελοῦμαι (= φροντίζω), πειρῶμαι (= προσπαθῶ), κ.ά.

ii) **υποκείμενο** στο απρόσωπο ρήμα (π.χ. ἀπορεῖται) ή στην απρόσωπη έκφραση (π.χ. φανερόν ἔστι) παρόμοιας σημασίας από τα οποία εξαρτάται

iii) **επεξήγηση** σε δεικτική αντωνυμία ουδέτερου γένους που βρίσκεται στην πρόταση εξάρτησης
Παίρνουν άρνηση **οὐ** ή **μή**, γιατί είναι κατά το περιεχόμενό τους προτάσεις κρίσεως ή επιθυμίας.

Τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο δέχονται τα απρόσωπα ρήματα:

ἐγγωρεῖ (= είναι δυνατό)	δοκεῖ (= φαίνεται καλό)
ἐστί (= είναι δυνατό)	χρή (= είναι ανάγκη)
προσῆκει (= αρμόζει)	εὔμαρτο (= ήταν γραφτό)
ἔξεστι (= είναι δυνατό)	εὔμαρται (= είναι γραφτό)
ἔνεστι (= είναι δυνατό)	πρέπει (= πρέπει)
πάρεστι (= είναι δυνατό)	
και οι ακόλουθες απρόσωπες εκφράσεις:	
ἀνάγκη ἐστί (= είναι ανάγκη)	χρεών ἐστί (= είναι ανάγκη)
ἀδύνατόν ἐστι (= είναι αδύνατο)	ῥαδίως ἔχει (= είναι εύκολο)
δυνατόν ἐστι (= είναι δυνατό)	ἄξιόν ἐστι (= αξίζει)
εὖ ἔχει (= καλώς ἔχει)	καιρός ἐστι (= είναι καιρός)

9. ὅσω τις ἄν... ἐπιβουλεύοντα: ⇒ δευτερεύουσα αναφορικοῦποθετική πρόταση

Οι αναφορικο – υποθετικές προτάσεις εκφράζουν υπόθεση και ισοδυναμούν με υποθετικές προτάσεις: Εκφέρονται:

- i) με οριστική → όταν εκφράζουν κάτι το πραγματικό ή αντίθετο του πραγματικού
- ii) με υποτακτική + αοριστολ. ἄν → όταν εκφράζουν το προσδοκώμενο ή την αόριστη επανάληψη στο παρόν και μέλλον
- iii) με ευκτική (χωρίς το ἄν) → όταν εκφράζουν απλή σκέψη του λέγοντος ή αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.

Προσοχή

Αναφορική πρόταση που εκφέρεται με υποτακτική και συνοδεύεται από το αοριστολογικό ἄν είναι αναφορικοῦποθετική.

π.χ. Τόσα γράψω, ὅποσα ἄν διαμνημονεύσω (: ἄν διαμνημονεύσω, γράψω: προσδοκώμενο)

Το ἄν δεν είναι υποθετικό. Είναι το αοριστολογικό ἄν που συνοδεύει την υποτακτική.

Οι αναφορικοῦποθετικές προτάσεις εισάγονται με αναφορικό (και όχι με υποθετικό σύνδεσμο).

Ο υποθετικός λόγος που σχηματίζεται:
 ἄν ἐξελέγχη → **Υπόθεση** (υποτακτική ενεστώτα)
 χρή → **Απόδοση** (οριστική ενεστώτα)
 Δηλώνει την **αόριστη επανάληψη στο παρόν και το μέλλον.**

ἄν ἐξελέγχη	→	ρήμα
τις	→	υποκείμενο του ρήματος «ἄν ἐξελέγχη»
παραβαίνοντα, ἐπιβουλεύοντα	→	κατηγορηματικές μετοχές

Προσοχή

Τα δείξεως, αγγελίας, ελέγχου σημαντικά ρήματα συντάσσονται με κατηγορηματική μετοχή.

π.χ. Ἀλέξανδρος διαβεβηκῶς ἠγγέλλετο. Ἀδικοῦντα Φίλιππον ἐξέλεγε.

Φίλιππον	→	αντικείμενο του ρήματος «ἄν ἐξελέγχη» και υποκείμενο των κατηγορηματικών μετοχών
τήν εἰρήνην	→	αντικείμενο της μετοχής «παραβαίνοντα»
πρός ὑμᾶς	→	εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει φιλική ενέργεια
τοῖς Ἑλλησι	→	αντικείμενο της μετοχής «ἐπιβουλεύοντα»
πᾶσι	→	κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «Ἑλλησι»
φανερώτερον	→	επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου
μᾶλλον	→	επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού (επιτείνει το συγκριτικό «φανερώτερον»)

10. Αἴτιον δέ τούτων (ἐστί τόδε) ⇒ κύρια πρόταση

ἐστί	→	εννοούμενο ρήμα
τόδε	→	εννοούμενο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος «ἐστί»
αἴτιον	→	κατηγορούμενο
τούτων	→	γενική αντικειμενική από το «αἴτιον»

Η γενική όταν εξαρτάται από επίθετο είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός του επιθέτου που προσδιορίζει και ονομάζεται **γενική αντικειμενική**. Φανεράνει το αντικείμενο κάποιας ενέργειας ενός ρηματικού ουσιαστικού. Τη βρίσκουμε αν μετατρέψουμε το ουσιαστικό σε ρήμα (ενεργητικήςφωνής κατά κανόνα), που παράγεται από την ίδια ρίζα με το ουσιαστικό και η γενική γίνεται αντικείμενο του ρήματος. Με γενική αντικειμενική συντάσσονται τα ακόλουθα επίθετα, που προέρχονται από ρήματα που και εκείνα συντάσσονται με γενική ως αντικείμενο και σημαίνουν:

✓ **καταγωγή**

- ✓ μνήμη ή λήθη
- ✓ φροντίδα, επιμέλεια, φειδώ (και τ' αντίθετά τους)
- ✓ συμμετοχή σε κάτι, πλησμονή, στέρηση
- ✓ χωρισμό, απαλλαγή, απομάκρυνση
- ✓ εμπειρία ή απειρία (επιτυχία ή αποτυχία)
- ✓ διαφορά ή σύγκριση
- ✓ επίθετα που λήγουν σε -ικός
- ✓ όσα επίθετα δηλώνουν σύγκριση και τα παραθετικά
- ✓ απόλαυση
- ✓ αίσθηση, ακοή, γέυση
- ✓ επιτυχία ή αποτυχία
- ✓ έναρξη και λήξη
- ✓ εξουσία

11. **ὅτι πάντας... ὀκνοῦντες**

δευτερεύουσα ειδική πρόταση – επεξήγηση στο «τόδε»

Οι ειδικές προτάσεις εισάγονται με τους συνδέσμους:

1. **ὅτι** → στην περίπτωση αυτή δηλώνεται κάτι το πραγματικό και το βέβαιο.
2. **ὡς** → στην περίπτωση αυτή δηλώνεται κάτι το πιθανό και το υποκειμενικό.

Οι ειδικές προτάσεις χρησιμεύουν για να ειδικεύσουν το γενικό και αόριστο νόημα ενός ρήματος (ή μιας δεικτικής αντωνυμίας). Εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως (επειδή είναι προτάσεις κρίσεως). δηλαδή με :

- 1) Απλή οριστική.
- 2) Δυνητική οριστική.
- 3) Δυνητική ευκτική.
- 4) Ευκτική πλαγίου λόγου (όταν εξαρτώνται από ρήμα ιστορικού χρόνου).

Μια ειδική πρόταση μπορεί να αποτελεί:

Α. αντικείμενο σε ρήματα:

α) λεκτικά [λέγω, ἀγγέλλω (ἀπαγγέλλω), ἀποκρίνομαι, διδάσκω, διηγοῦμαι] και σε ρήματα που εκφράζουν γνώση, σκέψη, συλλογισμό.

β) γνωστικά (γινώσκω, οἶδα, ἐπίσταμαι, λογίζομαι, ἐνθυμοῦμαι, μανθάνω)

γ) αισθητικά (αἰσθάνομαι, ὀρῶ, ἀκούω)

δ) δεικτικά (δείκνυμι)

ἀφέσταμεν	→ ρήμα
ἡμεῖς	→ υποκείμενο του ρήματος «ἀφέσταμεν»
οἱ παριόντες	→ επιθετική μετοχή – παράθεση στο «ἡμεῖς» (εδώ σημαίνει: οἱ ρήτορες)
τούτων	→ αντικείμενο του «ἀφέσταμεν»
γράφειν – συμβουλεύειν	→ τελικά απαρέμφατα – επεξηγήσεις στο «τούτων»
ἡμεῖς	→ υποκείμενο των απαρεμφάτων (ταυτοπροσωπία)
δέον	→ εναντιωματική μετοχή – αιτιατική απόλυτη (του απρόσωπου «δεῖ»)
κωλύειν	→ υποκείμενο της μετοχής «δέον» - τελικό απαρέμφατο

ἡμᾶς	→ εννοούμενο υποκείμενο του «κωλύειν»
τούς ζητοῦντας	→ αντικείμενο του απαρεμφάτου – επιθετική μετοχή
πλεονεκτεῖν	→ αντικείμενο της μετοχής «ζητοῦντας» - τελικό απαρέμφατο
ἔργῳ καὶ πράξεσιν, οὐχὶ λόγοις	→ δοτικές του μέσου
ὀκνοῦντες	→ αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος,
ἡμεῖς	→ υποκείμενο της μετοχής «δοκοῦντες»
τὴν ἀπέχθειαν	→ αντικείμενο της μετοχής «ὀκνοῦντες»
πρὸς ὑμᾶς	→ εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει εχθρική διάθεση

Απόλυτη λέγεται η επιρρηματική μετοχή που έχει δικό της υποκείμενο, δηλαδή λέξη που δεν έχει καμία συντακτική σχέση με άλλο ρηματικό τύπο της πρότασης. Το υποκείμενο δηλαδή της μετοχής δεν είναι ούτε υποκείμενο του ρήματος, ούτε αντικείμενο αυτού, ούτε δοτική προσωπική στο ρήμα ή σε άλλο ρηματικό τύπο της πρότασης. Οι απόλυτες μετοχές είναι ισοδύναμες με τις αντίστοιχες επιρρηματικές προτάσεις. Δηλαδή οι απόλυτες μετοχές μπορεί να είναι χρονικές, αιτιολογικές, τελικές, υποθετικές, εναντιωματικές, τροπικές και μπορούν να αναλυθούν στις αντίστοιχες επιρρηματικές προτάσεις.

Μια απόλυτη μετοχή μπορεί να βρίσκεται:

1) σε πτώση γενική (γενική απόλυτη). Σε γενική απόλυτη βρίσκονται μόνο οι μετοχές των προσωπικών ρημάτων. Το υποκείμενο της γενικής απόλυτης μετοχής βρίσκεται σε πτώση γενική.

2) σε πτώση αιτιατική (αιτιατική απόλυτη). Πρόκειται για τη μετοχή των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων. Η αιτιατική απόλυτη μετοχή είναι συνήθως εναντιωματική μετοχή αλλά μπορεί να είναι και αιτιολογική, χρονική ή υποθετική. Το υποκείμενο της είναι συνήθως απαρέμφατο, μπορεί όμως να είναι και αντωνυμία σε ουδέτερο γένος.

Οι πιο συνηθισμένες αιτιατικές απόλυτες μετοχές είναι οι ακόλουθες:

ἔξόν (ἔξεστι)	μέλον (μέλει)
ὄν (ἔστί)	χρεών (χρή)
δέον (δεῖ)	παρασχόν (παρέχει)
παρόν (πάρεστι)	προσήκον (προσήκει)
μετόν (μέτεστι)	πρέπον (πρέπει)
δοκοῦν, δόξαν (δοκεῖ)	μεταμέλον (μεταμέλει)
εἰρημένον (εἴρηται)	ῥάδιον ὄν (ῥαδίον ἔστι)
ἄδηλον ὄν (ἄδηλόν ἔστι)	δυνατόν ὄν (δυνατόν ἔστι)
γεγραμμένον (γέγραπται)	ἄδύνατον ὄν (ἄδύνατόν ἔστι)

Σπανίως, η απόλυτη μετοχή και των προσωπικών ρημάτων τίθεται σε αιτιατική (απόλυτη) αλλά πάντα συνοδεύεται από το ὡς ή ὥσπερ. Οι μετοχές αυτές στην περίπτωση αυτή εκφράζουν δικαιολογία ή υπόθεση.

3) **Σπανίως** η απόλυτη μετοχή των προσωπικών ρημάτων τίθεται σε πτώση ονομαστική καθώς και σε πτώση δοτική.

12. διεξερχόμεθα ⇒ **ειδική πρόταση (μέν... δέ) – επεξήγηση στο «τόδε»**

διεξερχόμεθα → ρήμα
 ήμεῖς → εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος

13. ὡς... τοιαῦτα ⇒ **ειδική πρόταση – αντικείμενο στο «διεξερχόμεθα»**

ἐστί → εννοούμενο ρήμα
 οἷα δέ ποιεῖ → η αναφορική πρόταση υποκείμενο του «ἐστί»
 δεινά και χαλεπά και τοιαῦτα → κατηγορούμενα

14. οἷα δέ ποιεῖ ⇒ **δευτερεύουσα αναφορική πρόταση – υποκείμενο του «ἐστί»**

Προσοχή

Οι δευτερεύουσες αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις έχουν θέση ουσιαστικού ή επιθέτου μέσα στην πρόταση και μπορούν να είναι υποκείμενο, επεξήγηση, αντικείμενο, προσδιορισμοί κ.λπ.

π.χ. Οὗτός ἐστιν / ὅς ἀπέκτεινε τούς στρατηγοὺς (κατηγορούμενο στο «οὗτος» από το «ἐστί»).

ποιεῖ → ρήμα
 οὗτος → εννοούμενο υποκείμενο του «ποιεῖ»
 οἷα → αντικείμενο του ρήματος «ποιεῖ»

15. ἔπειθ' ἡμεῖς οἱ καθήμενοι - ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε ⇒ **κύρια πρόταση**

παρεσκεύασθε → ρήμα
 οἱ καθήμενοι → υποκείμενο του ρήματος «παρεσκεύασθε» (εδώ σημαίνει: οἱ καθήμενοι στην εκκλησία = οι συνεδριάζοντες)

ἄμεινον	→	επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου
Φιλίππου	→	γενική συγκριτική από το «ἄμεινον»
ἔπειθ'	→	(= ἔπειτα) επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου

16. ὡς... λόγους: ⇒ πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας - αντικείμενο του «παρεσκεύασθε»

ἄν εἴποιτε	→	ρήμα
ὕμεῖς	→	εννοούμενο υποκείμενο του «ἄν εἴποιτε»
Λόγους	→	σύστοιχο αντικείμενο του ρήματος
δικαίους	→	επιθετικός προσδιορισμός στο «λόγους»

1) **Σύστοιχο** ή **εσωτερικό** αντικείμενο ονομάζεται το αντικείμενο που προέρχεται από την ίδια ρίζα του ρήματος της πρότασης ή από τη ρίζα συγγενούς ρήματος, εκφράζει δηλαδή ίδιο περιεχόμενο με το ρήμα της πρότασης.

2) Το σύστοιχο αντικείμενο μπορεί να συνοδεύεται από ομοίoptωτο επιθετικό προσδιορισμό. Συχνά όμως παραλείπεται το σύστοιχο αντικείμενο και στη θέση του μένει ο προσδιορισμός, ο οποίος εκφέρεται σε ουδέτερο γένος συνήθως πληθυντικού αριθμού.

π.χ. Δεήσομαι μετρίαν δέησιν («μετρίαν» → επιθετικός προσδιορισμός, «δέησιν» → σύστοιχο αντικείμενο).

Δεήσομαι μέτρια (το «μέτρια» λειτουργεί ως σύστοιχο αντικείμενο, αφού παραλείφθηκε το «δέησιν»).

17. καί λέγοντος ἄλλου ⇒ πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας - αντικείμενο στο «παρεσκεύασθε» (συνδέεται παρατακτικά)

συνείητε	→	ρήμα
ὕμεῖς	→	εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος «συνείητε»
λέγοντος	→	επιθετική μετοχή – αντικείμενο του ρήματος
ἄλλου	→	επιθετικός προσδιορισμός στο «λέγοντος»

Η **επιθετική μετοχή** δεν έχει απαραίτητα άρθρο. Αλλά μία μετοχή **με άρθρο** είναι πάντα επιθετική.

18. ὡς δέ... ταῦτ'

δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική μερικής άγνοιας – αντικείμενο του «ἀργῶς ἔχετε»

κωλύσαιτ' ἄν	→	ρήμα (δυνητική ευκτική)
ὕμεῖς	→	εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος
ἐκεῖνον	→	αντικείμενο του ρήματος
πράττειν	→	τελικό απαρέμφατο – αντικείμενο του ρήματος
ἐκεῖνον	→	υποκείμενο του απαρεμφάτου «πράττειν»
ταῦτ' (= ταῦτα)	→	σύστοιχο αντικείμενο του απαρεμφάτου «πράττειν»

19. ἐφ' ὧν ἔστι νῦν

δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση

ἔστι	→	ρήμα
ἐκεῖνος	→	υποκείμενο του ρήματος
ἐφ' ὧν	→	εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει αναφορά

Οι **αναφορικές προτάσεις**, ανάλογα με το περιεχόμενο και τη σχέση που έχει το νόημά τους με τονόημα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται, διακρίνονται σε:

1. **Αναφορικές ονοματικές** (ή προσδιοριστικές ή διασαφητικές). Αυτές ορίζουν με περισσότερη ακρίβεια και διασαφηνίζουν έναν όρο της κύριας πρότασης.

2. **Αναφορικές επιρρηματικές**. Αυτές προσδιορίζουν επιρρηματικά κάποιο όρο της κύριας πρότασης ή δείχνουν την επιρρηματική σχέση που υπάρχει μεταξύ της αναφορικής και του όρου που προσδιορίζεται από αυτή. Υποδιαιρούνται σε:

- ✓ αναφορικές **αιτιολογικές**
- ✓ αναφορικές **συμπερασματικές**
- ✓ αναφορικές **τελικές**
- ✓ αναφορικές **υποθετικές**.

3. **Αναφορικές παραβολικές** (ή συγκριτικές ή παρομοιαστικές). Παραβολικές ονομάζονται οι αναφορικές προτάσεις που το νόημά τους παραβάλλεται ή συγκρίνεται με το νόημα της κύριας πρότασης και διαπιστώνεται μεταξύ αυτών ομοιότητα ως προς τις έννοιες του τρόπου, της ποιότητας και της ποσότητας.

20. παντελῶς ἀργῶς ἔχετε

κύρια πρόταση

ἔχετε	→	ρήμα
ὕμεῖς	→	εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος
παντελῶς, ἀργῶς	→	επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τρόπου

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν, άνδρες Αθηναίοι, γίνονται λόγοι (εκφωνούνται λόγοι) για όσα κάνει ο Φίλιππος και παραβιάζει την ειρήνη, βλέπω πάντοτε ότι οι λόγοι για τις υποθέσεις μας φαίνονται και δίκαιοι και φιλόανθρωποι, και ότι αυτοί οι οποίοι κατηγορούν το Φίλιππο δίνουν την εντύπωση ότι λένε τα πρέποντα, αλλά για να το πω έτσι, δε βλέπω να γίνεται τίποτα από τα πρέποντα ούτε και τίποτα για το οποίο να αξίζει να ακούει κανείς αυτά. Αλλά τώρα πια συμβαίνει να έχει προχωρήσει (καταντήσει) η εν γένει κατάσταση σε βάρος της πόλης σε αυτό το σημείο, ώστε, όσο θα είναι δυνατόν να ελέγχει κανείς το Φίλιππο πιο φανερά ότι παραβιάζει την ειρήνη μεταξύ μας και ότι επιβουλεύεται όλους τους Έλληνες, τόσο είναι δυσκολότερο να συμβουλευθεί κανείς τι πρέπει να γίνει. Αιτία γι' αυτά είναι το εξής, ότι, αν και είναι ανάγκη όλοι με έργα και πράξεις και όχι με λόγια να εμποδίζουμε εκείνους που επιδιώκουν να βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση, πρώτα εμείς οι ρήτορες απέχουμε απ' αυτά, δηλαδή από το να προτείνουμε εγγράφως και να συμβουλευθούμε, επειδή φοβόμαστε το μίσος εναντίον μας (μη γίνουμε μισητοί)· και εκθέτουμε με λεπτομέρειες ότι είναι φοβερά και επικίνδυνα και τέτοια, όποια είναι αυτά τα οποία πράττει. Έπειτα εσείς που συνεδριάζετε προετοιμαστείτε καλύτερα από το Φίλιππο, πώς είναι δυνατόν να μιλήσετε δίκαια και να καταλάβετε άλλον ομιλητή, ενώ είστε εντελώς νωθροί στο πώς είναι δυνατόν να παρεμποδίσετε εκείνον από το να πράττει αυτά με τα οποία τώρα ασχολείται.

Μάθημα Συντακτικού

◆ Αναφορικές προτάσεις

→ **Εισάγονται:** Με τις αναφορικές αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα (π.χ. *ὅς, ὅστις, ὅσος, οἷος, ὁποῖος* κ.λπ. – *οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὅπη, ὡς, ὡσπερ* κ.λπ.)

Αν όμως βρίσκονται **μετά από ισχυρή στίξη** (τελεία, άνω τελεία) ισοδυναμούν με δεικτικές αντωνυμίες και εισάγουν κύρια πρόταση MONO αν δεν υπάρχει άλλη κύρια στην περίοδο ή ημιπερίοδο.

π.χ. Ἄ γινώσκω λέγω καί ὑμῖν = Αυτά τα οποία ξέρω, σας λέω

↓

δευτερεύουσα αναφορική

Ἄ γινώσκω καί λέγω ὑμῖν, ἵνα ταῦτα μάθητε (= Ταῦτα γινώσκω...)

↓

↓

↓

κύριες προτάσεις (γιατί συνδέονται με το το και) – τελική πρόταση (ἵνα ταῦτα μάθητε)

→ **Είναι δύο ειδών:**

1. **Προσδιοριστικές:** Προσδιορίζουν ένα όνομα και δηλώνουν ποιο είναι το όνομα αυτό, ακριβώς και συγκεκριμένα, ξεχωρίζοντάς το από άλλα όμοια. π.χ. *Ἐπολέμησαν κατά τῶν βαρβάρων, οἵτινες κατοικοῦσι παρά τήν θάλατταν.*
2. **Επιρρηματικές:** Προσδιορίζουν και αυτές ένα όνομα, αλλά δε δηλώνουν ποιο είναι το όνομα αλλά **τι κάνει:** για ποια αιτία (αναφορικές αιτιολογικές) με τι αποτέλεσμα (αναφορικές συμπερασματικές) κ.λπ.

→ **Εκφέρονται:**

1. **Προσδιοριστικές:** Με όλες τις εγκλίσεις (μπορεί να είναι κρίσης ή επιθυμίας)

π.χ. *Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καί εὐδαιμονέστατος* (κρίσης).

Λέγει πράγμα, ὃ μὴ ποιῶμεν (επιθυμίας)

Ἄρνηση οὐ ή μή ανάλογα με την έγκλιση.

2. Επιρρηματικές:

α. **αναφορικές αιτιολογικές:** οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική. Άρνηση οὐ.

π.χ. *Θαυμαστόν ποιεῖς, ὅς οὐδέν διδῶς* (= εἶναι ἄξιο ἀπορίας, γιατί ἐσύ τίποτα δε δίνεις – ἀπό ρήμα ψυχικού πάθους).

β. **αναφορικές τελικές:** οριστική μέλλοντα. Άρνηση μή.

π.χ. *Ἐπεμψαν πρέσβεις, οἳ κατηγορήσουσι* (= για να κατηγορήσουν – ἀπό ρήμα κίνησης σημαντικό: ἔπεμψαν).

γ. **αναφορικές συμπερασματικές:** οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική, ἀπαρέμφατο. Άρνηση οὐ.

π.χ. *Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεται φίλος εἶναι* (= ποιος οργίζεται ἔτσι, ὥστε δε θέλει να εἶναι ἀγαπητός – στην κύρια ὑπάρχει το «οὕτω», ἐνδειξη ὅτι ἀκολουθεῖ συμπερασματική).

δ. **αναφορικές υποθετικές:** οριστική, ὑποτακτική, ευκτική. Άρνηση μή.

π.χ. *Ἐθεον εἰς τάς τάξεις, οἳ μή ἔτυχον ὄντες* (=... εἰ τινές μή ἔτυχον ὄντες)

Τῷ ἀνδρί, ὃν ἄν ἔλησθε, πείσομαι (=... ἐάν τινά ἔλησθε...).

Παρατηρήσεις

1. Όλων των ειδών οι αναφορικές προτάσεις συντακτικά είναι υποκείμενο, αντικείμενο, επεξήγηση και γενικά κάθε είδους προσδιορισμός, ομοιόπτωτος ή ετερόπτωτος, επιρρηματικός ή εμπρόθετος.

Π.χ. Οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινεν τοὺς στρατηγούς (= αναφορική πρόταση, κατηγορούμενο στο «οὗτος» από το «ἐστιν»).

Κῦρος ἔχων οὓς εἶρηκα ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων (= αναφορική πρόταση, αντικείμενο στο «ἔχων»).

Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς Φαρναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὧν (= αναφορική πρόταση, παράθεση στο «Ἀπολλοφάνης»).

2. Μερικές φορές η αναφορική αντωνυμία αντί να τεθεί σε αιτιατική τίθεται σε δοτική ή γενική, όπως και το όνομα στο οποίο αναφέρεται, είτε αυτό υπάρχει είτε εννοείται. Το φαινόμενο αυτό λέγεται **αναφορική ἔλξη**.

π.χ. Περὶ τούτων, ὧν λέγω, ἀκούσατε καὶ τάδε = Περὶ τούτων, ἃ λέγω ἀκούσατε καὶ τάδε.

Συνήθως: Περὶ ὧν λέγω, ἀκούσατε καὶ τάδε (δηλαδή η δεικτική αντωνυμία παραλείπεται).

3. Η αναφορική αντωνυμία είναι **συντακτικός όρος της αναφορικής** πρότασης μόνο και όχι της προηγούμενης. Στην προηγούμενη ανήκει συντακτικά όλη η αναφορική πρόταση.

π.χ. νέος τ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός (ὃν... θεός: υποκείμενο του ρήματος «ἀπόλλυθ'»- όχι το «ὃν»).

4. Οι αναφορικές **προσδιοριστικές δεν επηρεάζονται** από εξάρτηση **ιστορικού χρόνου** και δεν έχουν ποτέ ευκτική πλάγιου λόγου.

5. **Αναφορική + απαρέμφατο** → συμπερασματική

π.χ. οὐκ ἦν ἡ ὥρα, οἷα τό πεδίον ἄρδεν (= ὥστε ἄρδεν).

6. **Αναφορική + οριστική μέλλοντα** → τελική (σπανιότερα συμπερασματική)

π.χ. Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράμωσι (= οι οποίοι να συντάξουν, για να συντάξουν...). Παῖδες μοι οὕτω??? εἰσιν, οἳ με θεραπεύσουσι (= ὥστε θεραπεύειν...)

7. **Αναφορική με αοριστολογικό ἄν + υποτακτική** → υποθετική

π.χ. Τόσα γράψω, ὅποσα ἄν διαμνημονεύσω (ὅποσα ἄν + υποτακτική → οριστική μέλλοντα: προσδοκώμενο)

Στις αναφορικές υποθετικές η υποτακτική πάντα με αοριστολογικό ἄν.

Προσοχή

Το **ἄν** δεν είναι υποθετικό. Η αναφορικοῦποθετική πρόταση εισάγεται με το αναφορικό και μπορεί να εκφέρεται με οριστική ή ευκτική (οπότε δεν έχει ἄν).

8. Όταν οι αναφορικές αντωνυμίες έχουν απροσδιόριστη σημασία (π.χ. *ὅποιος, οποιοσδήποτε, οτιδήποτε, οπουδήποτε κ.λπ.*) η πρόταση είναι **αναφορική υποθετική**.
π.χ. ὁ κεραυνός, οἷς ἄν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ (=... σ' ὁποιους και να πέσει...).
9. Οι αναφορικοῦποθετικές σχηματίζουν υποθετικούς λόγους όλων των ειδών και εκφέρονται κανονικά (δηλαδή με τις εγκλίσεις που εκφέρονται κανονικά και οι κανονικοί υποθετικοί λόγοι). Αντί υποθετικού συνδέσμου όμως, εισάγονται με αναφορικό.